

PROTOKOLL

Projekt	Eesti-Läti neljanda elektriühenduse riigi eriplaneering
Teema	Trassialternatiivide esmaste võrdlustulemuste tutvustamine
Kuupäev	01.12.2025, 17.30–18:45
Asukoht	Hellamaa Külakeskus
Protokollija	Marion Mets
Osalejad	Registreerimislehel (30 osalejat)

- Päevakava
- 1. Kus me täna oleme?**
 - 2. Trassialternatiivide võrdlus ja uuringud**
 - 3. Mis saab edasi?**
 - 4. Küsimused, arutelu**

Avaliku arutelu ettekandega saab tutvuda projekti kodulehel, <https://riigiplaneering.ee/riigi-eriplaneeringud/eesti-lati-neljas-elektriuhendus/eesti-lati-neljanda-elektriuhendus>.

Arutelu

Küsimus: Kui suur on tõenäosus, et leitakse siia koelmualad ning tullakse tagasi maismaale?

Evelin Kuusik, Skepast&Puhkim OÜ (edaspidi SKPK): Seda on raske ennustada, aga Väinatammi juures siig tõenäoliselt on. Hetkel konkreetseid asukohti ei tea, need selguvad uuringu käigus 2026. aasta märtsikuuks.

Küsimus: Riigile on vaja seda projekti, mina arvan, et pole vaja. Siiani pole vastust sellele saanud, miks on vaja ikkagi Saaremaale liini. Miks Orissaares arutelu ei ole?

Priit Heinla, Elering AS (edaspidi Elering): Jätame selle meelde ning proovime järgmine kord tulla ka Orissaarde.

Monika Korolkov, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium: Me valisime kohad vastavalt trassieelistustele. Kui on kindel trass teada, siis korraldame arutelud, nagu ka eelmisel korral, erinevates asukohtades.

Elering: Liini on vaja kahel põhjusel. Esiteks, üleüldine energiakasutuse muutus – elektrienergiat hakatakse üha enam kasutama. Rohkem võrku on vaja selleks, et viia rohkem energiat punktist A punkti B. Teiseks, võrk ise. Enne seda, kui me Venemaast lahti ühendasime, olime välisvõrguga seotud viies punktis, kuni 2020. aastani neljas punktis. Kaks õhuliini olid Lätiga seotud ühes punktis, mis lõppes Valmiera alajaamas. Juhul, kui see üks punkt nüüd ära kaob, siis tegelikult kaotame ka kaks võrgu liini. Harku-Lihula-Sindi liin oli miinimumprogramm selleks, et me saaksime end üleüldse Venemaa võrgust lahti siduda.

Ühendusi välisvõrguga on rohkem vaja selleks, et tagada energiajulgeolek. Praegune võrgu asukoht on valitud võimalikult läände – me ei taha ehitada võrku ida poole. Taristu on idapool rünnatavam. Ja miks üle saare? Siis suudame kaks kärbest ühe hoobiga lüüa – suudame ka saare elektrivõrku tugevdada. Lääne-Saaremaal teeme olemasolevasse elektrivõrku ühenduse, et Saaremaal oleks elektrienergia olemas, kui näiteks Väikses väinas mandriga ühendused katkevad. Lisaks suudame Saaremaale sellega tuua parema internetiühenduse. Õhuliiniga koos kaasneb sidekaabel – osa sellest kasutatakse võrgu juhtimiseks, aga osa renditakse välja (nt praegu TELE2 kasutab neid fiiberoptilisi kaableid). Üks võimalus on ka meretuulepargi rajamine, ka päiksepark, serveripark,

ükskõik milline tööstus. 75% liini rajamise rahastusest küsime Euroopast, ülejäänud osa tuleb riikidevahelisest hinnaerinevusest.

Küsimus: Euroopas tahetakse teha elektrivõrku nagu ämblikuvõrku?

Elering: Jah, seetõttu saame ka Euroopast raha küsida.

Arvamus: Kui tahame põlevkivist elektrit toota, siis see on kuri mõtlemine.

Elering: Uus energiamajanduse arengukava avalikustatakse lähiajal ning selle järgi lõpetatakse põlevkivist elektri tootmine ära. Elekter peab tulema taastuvatest allikatest.

Küsimus: Praegu on meil 110 kV. Olen lugenud, et 3-5-kordne varu on sellel liinil. Katkestused on selle tõttu, et puud kukuvad liinile, alajaamad on nõrgad. Kui neid tugevdada, kas meil on siis 3-5-kordne varu?

Elering: Kui tahad paigaldada 50 kW-st päikseparki, siis võrgutugevdused maksavad väga palju. Olen nõus, et pudelikaelad saare võrgu jaoks asuvad mandril. Saaremaal kannatab võrk veidi rohkem, aga mitte palju, siin on ka oma piir ees.

Arvamus: Hiiumaal on seni jätkunud 35 kV-st liinist, nüüd vist saab 110 kV valmis.

Elering: Jah, Hiiumaa arendamisest on olnud juttu, Aulepast võiks liin minna Kärkla kanti ning tulla siis alla Saaremaale.

Arvamus: Jah, sellest on olnud aastaid juttu. Meil on ainult võimalus siia korraks tulla kokku ja öelda, et ei soovi liini. Kui julgeolekukaalutlustel võetakse Ida-Virumaal ära elektrijaamad, siis pole kasu 330 kV liinist. Kui saaksime ehitada Saaremaale lisaks koostootmisjaama puiduhakkel, siis meil oleks piisavalt elektrienergiat ja poleks vaja tugevamat võrku mandrilt elektrienergia toomiseks. Sel juhul oleksime täiesti autonoomsed. Praegu ei küsita valdadelt. Varsti tuleb uus planeerimisseadus, mille järgi ei pea enam riigi eriplaneeringutes valdadelt üldse küsima. Kitsaskohad on seotud mandriga, meie jaoks pole seda liini vaja. Lõpuks tahaksime jõuda selleni, et inimeste arvamus on tähtsam kui siiakala.

Elering: Me käisime alternatiive tutvustamas, ka Muhus. Saime u 300 ettepanekut trassialternatiivide muutmiseks ning saime väga paljudega ka arvestada. Muudatusi ja kogukonna kuulamist oleme palju teinud. Tasakaal elektrivõrgu ja tootmise vahel peab ka olema. Praegu on riik teinud palju tööd, et rohkem elektritootmist tuleks Eestisse. Ma ei ole absoluutselt selle vastu, et saared peavad omama autonoomset elektritootmist, aga ka võrku on vaja. Elering püüab 10 aastat ette vaadata, kuidas elektritootmine muutub. Kui Eestis ei ole enam 10 aasta pärast piisavalt elektritootmist, siis meil tekib probleem. Suursaarte küsimus on väga spetsiifiline – siin peab tasakaalu leidma. Osad on eelistanud rohkem võrku, teised rohkem autonoomiat.

Küsimus: Rääkige Lätti suunduvast ühendusest. Minul ei ole selle vastu midagi, võib-olla inimestel pole selle vastu midagi, aga peaksite rääkima suurest pildist, sest Läti ei alga Lääne-Saaremaalt.

Elering: Elering on taotlenud rannikult Eesti merepiirini õigust merre kaablit rajada. Jah, liin ei lõppe Saaremaa läänerrannikul, Lätist suundub see veel Leetu.

Küsimus: Kas Saaremaal on nii esimene kui teine eelistus õhuliinid? Kui pikad need on?

Elering: Jah, esimene eelistus on Saaremaal u 85 km; teine eelistus u 100 km. Trassialternatiividele saadud tagasiside põhjal tegime võimalikult palju muudatusi tulenevalt ettepanekutest. Inimeste meelsust uuriti ka ning tehti eraldi sotsiaalsete mõjude uuring, kus küsiti samuti meelsust. Eleringi eelistus oleks kasutada olemasolevat liini, aga tihti on seal inimasustus liinile niivõrd lähedal või on seal looduskaitseelised piirangud, kaitsealune liik jne. Me peame arvestama keskkonnamõjude hindamise tulemusega.

Küsimus: Kommenteerige maakaabli võimalikkust, kas 80 km maakaablit on hirmkallis, et pole mõtet teha?

Elering: Jah, see on kallis. Praegu oleme tellimas uuringut, kus võrreldakse maakaablit ja õhuliini, fokuseeritult Saaremaale. Uuringu tellime ilmselt ülikoolilt. Harku-Lihula Sindi liini puhul tuli samamoodi see küsimus ja siis tehti uuring, mis leidis, et hinnavahe oli 10-20-kordne tollel ajal. Nii pikkade vahemaadega kaablid hakkavad töötama akuna ning tekib vajadus kompenseerida reaktiivenergiat. Sinna peab rajama šuntreaktorid, mis tekitavad pininat. Kaabli ja õhuliini võrdlus võiks valmida umbes samal ajal kui valmib siiauuring.

Küsimus: Kui kaugemale elektromagnetkiirgus ulatub?

Marion Mets, Skepast&Puhkim OÜ: Meil on selle kohta tellitud eraldi uuring Tallinna Tehnikaülikoolilt, professor Lauri Küti ning tema meeskonna poolt. Uuringu käigus modelleerisid nad elektromagnetväljade tugevust. Kõige tugevam elektromagnetväli tekib 330 kV liini puhul ning ka sel juhul ei ulatu piirnorme ületav elektromagnetväli kaitsevööndist välja, mis on 40 m kummalegi poole liini telge. Nad ei modelleerinud mitte ainult piirnormide järgimist, vaid ka madalamate tasemete järgmist. Ja juba kaitsevööndis saabuvad madalamad tasemed (*näidati slaidil – piirnorme ületav ala ulatub kuni 18 m*).

Arvamus: Meil on usaldus kadunud Tallinna Ülikooli vastu. Kindlasti tahaks ka kellegi teise arvamust kuulda.

Elering: Uuringu on teinud Tallinna Tehnikaülikool. Lisan, et piirnorme ületavas osas on alaline viibimine keelatud, ajutiselt võib otse liini all viibida, kus on kõige tugevam elektromagnetväli.

Küsimus: Aga kas võib kalli tehnikaga põldu harida?

Elering: Põldu võib edasi harida. Meil on ka kõrgemad mastid põlluharimise võimaldamiseks. Lühised tekivad siis, kui on hoolimatult liiga kõrgete masinatega sõidetud. On ka küsitud, kas kaitsevööndist võetakse kõik puud maha. Ei võeta – ei pea võtma 80 m laia ala maha. Võime raadata ka 40 m. Üldiselt me lubame ka kõrgemaid puid, kuni need ei ole nii pikad, et võiksid liinile kukkuda. Võime maaomanikega sõlmida eraldi kokkulepped, et omanikud võivad jätta puud kaitsevööndisse alles, kuid siis on neil kohustus puude kõrgust järgida.

Küsimus: Aga teie allhankijad kärbivad nii tammesid kui kadakaid, mis mitte kunagi ei ulatu liinini?

Elering: Jah, mõnikord ei lähe nii, nagu oleme kokku leppinud. Aga enamjaolt on puud siiski olnud liiga kõrged ning oleme pidanud need maha võtma.

Küsimus: Kas peale siiauuringuid tulete uuesti trassi tutvustama või kuidas me infot saame?

SKPK: Jah, järgmise aasta suveks, kui on selgunud lõplik eelistus, siis see avalikustatakse ning toimuvad avalik väljapanek ja ka arutelud. Valminud siiauring läheb kohe ka üles kodulehele riigiplaneering.ee.